

Secțiunea 1. Consimțământul dat de o persoană conștientă și corect informată

600. Un consimțământ dat „în cunoștință de cauză” presupune ca persoana care îl exprimă, pe de o parte, să aibă consimțământul intact, neafectat de o insanitate de spirit (§1), iar, pe de altă parte, ca aceasta să fie corect informată în privința contractului pe care îl încheie, subzistând anumite obligații în acest sens în sarcina cocontractantului (§2).

§1. Insanitatea de spirit

601. Așa cum am văzut, consimțământul exprimat în cunoștință de cauză presupune ca acesta să fie exprimat de o persoană care are discernământ.

Nu avem aici în vedere problematica persoanelor lipsite de discernământ (minorii sub 14 ani și interzișii judecătorești) sau cu discernământ diminuat (minorii între 14-18 ani), care sunt protejați prin instituirea unor incapacități de protecție, ci aceea a persoanelor majore care, având capacitatea de exercițiu deplină, se dovedește că, din anumite cauze (maladii, consumul unor anumite substanțe etc.), la momentul încheierii contractului, au fost lipsite de uzul rațiunii (discernământ).

602. Potrivit dispozițiilor art. 1205 alin. (1) NCC „*este anulabil contractul încheiat de o persoană care, la momentul încheierii acestuia, se afla, fie și numai vremelnic, într-o stare care o pune în neputință de a-și da seama de urmările faptei sale*”. Este vorba despre ceea ce în literatura de specialitate era cunoscut încă înainte de adoptarea noului Cod civil sub denumirea de „*insanitate de spirit*”, referindu-se la situația în care un major nepus sub interdicție încheia un act juridic, fiind într-o situație durabilă sau pasageră lipsit total de uzul rațiunii din indiferent ce motive (boală, consumul unor substanțe, gelozie oarbă etc.)^[1]. Articolul 1205 NCC, nu este așadar decât o necesară consacrare legislativă a unei instituții construite în dreptul nostru pe cale pretoriană, în lipsa unor prevederi legale exprese.

603. Articolul 1205 alin. (2) NCC prevede că un contract „*încheiat de o persoană pusă ulterior sub interdicție poate fi anulat dacă, la momentul când actul a fost făcut, cauzele punerii sub interdicție existau și erau îndeobște cunoscute*”. Aceste prevederi legale sunt cu totul inutile, căci un contract încheiat de o persoană pusă ulterior sub interdicție este, pe de o parte, la fel de anulabil ca un contract încheiat de orice altă persoană lipsită de discernământ în momentul încheierii sale, chiar dacă ulterior nu ajunge să fie pusă sub interdicție, iar pe de altă parte, un contract încheiat de o asemenea persoană poate fi anulat – deși textul de lege analizat pare a sugera contrariul – și dacă, la momentul încheierii sale, cauzele de punere sub interdicție existau dar nu erau „*îndeobște cunoscute*”, putând fi însă dovedite.

În ceea ce privește sancțiunea încheierii unui asemenea contract de către o persoană majoră lipsită de discernământ, dar nepusă sub interdicție, aceasta este cea a nulității relative (art. 1205 NCC), care este o nulitate de protecție^[2], specificul ei fiind acela că

^[1] Pentru detalii asupra insanității de spirit și a evoluției acesteia în dreptul nostru, a se vedea D. CHIRICĂ, *Tratat de drept civil. Succesiunile și liberalitățile*, cit. *supra*, p. 107 și urm., nr. 274 și urm.

^[2] Pentru o soluție fundamental eronată, chiar dacă a fost pronunțată pe temeiul reglementărilor anterioare noului Cod civil, în sensul că sancțiunea ar fi aceea a nulității absolute, a se vedea I.C.C.J., s. a II-a civ., dec. nr. 2472/2014, în Buletinul Casației nr. 11/2014, p. 25.

poate fi invocată de orice persoană interesată, nu numai de cel care a contractat fiind în această stare, sau de reprezentanții săi legali^[1].

§2. Obligația de informare în contractul de vânzare

2.1. Emergența obligației de informare și domeniul său de aplicare

604. Reglementarea legală anterioară noului Cod civil privitoare la viciile de consimțământ, cu sancțiunile aferente, se referea la situațiile în care consimțământul la încheierea contractului era deja dat, fiind însă afectat fie în dimensiunea sa intelectuală sau reflexivă (cazul erorii și al dolului), fie în dimensiunea sa volitivă sau de libertate (cazul violenței).

Era evident că autorii Codului civil francez și ai Codului civil anterior, inevitabil, prizonieri ai concepțiilor contemporane adoptării lor, nu au fost preocupați de faza prealabilă încheierii contractului, nefiind interesați de procesele anterioare dării consimțământului. Conform filosofiei liberalismului timpuriu care a stat la temelia acestor acte normative, oamenii erau considerați egali, fiecare individ matur fiind ținut să-și poarte singur de grijă.

Ulterior, în timp, pe măsura dezvoltării industriilor bunurilor de consum și a amplificării fără precedent în istoria umanității a complexității produselor datorită noilor și numeroaselor descoperiri ale științei și tehnicii, s-a născut și dezvoltat ideea că, cel puțin în raporturile dintre producătorii și profesioniștii comercializării unor asemenea bunuri, pe de o parte, și consumatori (profani, necunoscători ai domeniilor respective), pe de altă parte, exista o inegalitate de informare profundă, cei dintâi fiind net avantajați. În plus, mai aproape de zilele, noastre, tehnicile de publicitate sofisticate, precum și tehnicile de vânzare agresive (vânzarea *on-line*; vânzarea la domiciliu) și numeroasele facilități acordate la achiziționarea bunurilor (cum ar fi cele de creditare) au putut împinge foarte ușor pe consumatori la încheiere insuficient gândită a unor contracte de achiziționare a unor bunuri.

Contextul menționat a relevat insuficiența și inadecvarea teoriei viciilor de consimțământ, care prin chiar modul cum a fost concepută nu conferea decât remedii *post factum* (după încheierea contractului printr-un consimțământ viciat), fapt pentru care s-a născut iar apoi s-a cristalizat treptat ideea necesității implementării unor măsuri legislative preventive, care să ducă la mai buna și prealabila informare a consumatorilor, punându-i pe aceștia în situația de a avea la îndemână elementele necesare pentru a reflecta singuri și de a-și da consimțământul la încheierea contractului în deplină cunoștință de cauză, prevenindu-se astfel vicierea consimțământului lor^[2].

În esență, vânzătorii profesioniști au început să fie obligați prin lege să comunice consumatorilor informațiile utile pe care le dețin în legătură cu bunurile vândute, sens în care trebuie să descrie produsele, să indice modalitățile lor de utilizare și eventualele contraindicații sau pericole pe care le prezintă utilizarea lor, prețul de vânzare etc. În paralel, jurisprudența și doctrina au căutat să adapteze textele vechilor reglementări la necesitățile prezentului, forjând soluții menite să acopere carențele existente, recunoscându-se în timp

^[1] În acest sens, a se vedea, D. CHIRIĂ, *Tratat de drept civil. Succesiunile și liberalitățile*, cit. *supra*, p. 108, nr. 277.

^[2] F. TERRÉ, PH. SIMLER, Y. LEQUETTE, *op. cit.*, pp. 259-260, nr. 256; X. THUNIS, *L'obligation precontractuelle d'information: un terrain de choix pour la construction doctrinale*, în *Mélanges M. Cabrillac, Litec*, Paris, 1999, p. 313 și urm.; C. GRIMALDI, J.-F. SAGAUT, *L'obligation d'information du vendeur*, *Rev. des. contr.* nr. 3/2012, p. 1091 și urm.

existența unei obligații precontractuale de informare menite să compenseze dezechilibrele de informare dintre părțile contractante^[1].

605. Obligația de informare a fost recunoscută doar în cazurile în care inegalitatea în discuție creează un avantaj în favoarea uneia dintre părți, iar între părți echilibrul nu poate fi restabilit decât prin recunoașterea în sarcina părții mai puternice a unei obligații de informare a părții mai slabe, chiar dacă este vorba de un raport juridic între doi neprofesioniști, cu condiția ca diferența de informare să nu fie rezultatul unei ignoranțe imputabile celui care o invocă.

606. Noul Cod civil consacră existența obligației precontractuale de informare în cazurile și condițiile mai sus evocate, căci un consimțământ „*exprimat în cunoștință de cauză*”, în sensul dispozițiilor art. 1204 aici analizate, nu poate fi decât unul informat.

În plus, art. 1214 alin. (1) NCC sancționează în mod expres dolul prin reticență statuând că acesta subzistă „*atunci când partea s-a aflat într-o eroare provocată (...) când aceasta din urmă (cealaltă parte contractantă – n.n., D.C.) a omis, în mod fraudulos, să îl informeze pe contractant asupra unor împrejurări pe care se cuvenea să le dezvăluie*”. Așa cum vom vedea însă, neîndeplinirea obligației de informare nu se confundă întotdeauna cu viciul de consimțământ al dolului prin reticență (*infra* nr. 637).

2.2. Obligația de informare este precontractuală și nu se confundă cu obligația de consiliere

607. Obligația de informare este precontractuală, fiind menită să asigure egalitatea reală a contractanților încă din faza realizării acordului de voințe^[2].

Ea nu se confundă cu obligația de consiliere, care, în anumite împrejurări, ține pe vânzătorii să îndrume, să sfătuiască, să orienteze pe cumpărători în legătură cu achiziționarea unor anumite bunuri. Într-adevăr, în vreme ce *obligația de informare* se rezumă doar la a enunța elementele care caracterizează obiectiv lucrul vândut sau vânzarea în sine, elementele deciziei și decizia însăși de a contracta aparținând în întregime celui cărui îi este destinată informarea, *obligația de consiliere* este mai complexă, presupunând o judecată de valoare din partea vânzătorului profesionist, deoarece implică „*o apreciere care orientează decizia celeilalte părți sau, în anumite cazuri, chiar se substituie acesteia*”^[3], specificul ei fiind acela de a adecva cât mai bine dorințele cumpărătorilor necunoscători la posibilitățile de ofertă ale vânzătorilor, optimizându-le (din punct de vedere al cumpărătorilor)^[4]; este vorba în

^[1] În acest sens, a se vedea: M. FABRE-MAGNAN, *De l'obligation d'information dans les contrats. Essai d'une théorie*, cu prefață de J. GHESTIN, LGDJ, Paris, 1992, passim; D. CHIRIĂ, *Tratat de drept civil. Contracte speciale. Vol. I...*, cit. *supra*, p. 278 și urm., nr. 338 și urm.; L. POP, *Tratat de drept civil. Obligațiile. Volumul II. Contractul*, cit. *supra*, p. 281 și urm., nr. 104 și urm.; J. GHESTIN, G. LOISEAU, Y.-M. SERINET, *La formation du contrat. Tome I...*, cit. *supra*, p. 1249 și urm., nr. 1512 și urm.

^[2] C. GUELFUCCI-THIBIERGE, *Libres propos sur la transformation du droit des contrats*, RTD civ. nr. 2/1997, pp. 378-379; O. BARRET, v° *Vente (2° formation)*, cit. *supra*, p. 18 și urm., nr. 152 și urm.

^[3] M. FABRE-MAGNAN, *De l'obligation d'information dans les contrats. Essai d'une théorie, pref. J. Ghestin*, LGDJ, Paris, 1992, p. 385, nr. 471 (autoarea precizează sugestiv: „*consilierea corespunde punerii în relație a informației brute cu obiectivul urmărit de creditorul obligației de informare*”; PH. LE TOURNEAU, *Responsabilité des vendeurs et fabricants*, cit. *supra*, p. 61, nr. 264; J. GOICOVICI, *Obligația de consiliere*, în R.R.D.A. nr. 4/2005, p. 15 și urm.; C. GRIMALDI, J.-F. SAGAUT, *op. cit.*, p. 1095.

^[4] Obligația de consiliere decurge fie implicit din circumstanțele vânzării (cum este cazul când, de pildă, se vinde un produs complex, cum sunt cele informatice, iar cumpărătorul este în mod evident necu-

esență de o punere în relație a informațiilor abstracte, obiective cu nevoile concrete, subiective ale cocontractantului^[1].

Cu toate că, rațional, diferența dintre cele două obligații este suficient de evidentă, totuși, datorită faptului că în realitatea de zi cu zi ele se întrepătrund, vorbindu-se chiar și de existența unei obligații intermediare între cele două, anume obligația de punere în gardă (de a atrage atenția celeilalte părți asupra existenței unor riscuri materiale sau juridice ale preluării unui bun), separarea lor în practică este de cele mai multe ori dificilă^[2]. Oricum, din punct de vedere practic, diferența dintre cele două obligații în faza precontractuală prezintă interes doar din perspectiva verificării reunirii elementelor specifice fiecăreia (prezentarea elementelor care caracterizează obiectiv prestația, în cazul obligației de informare, și orientarea cumpărătorului, în cazul obligației de consiliere), nerespectarea lor atrăgând aceleași sancțiuni, indiferent că este vorba de încălcarea uneia sau a celeilalte (*infra* nr. 637). Rațiunea și finalitatea lor fiind identice, le vom prezenta împreună.

608. Obligațiile precontractuale de informare și consiliere nu se confundă cu obligațiile de informare și consiliere care funcționează în faza executării contractului, primele având ca țintă realizarea unui echilibru între părți în faza formării contractului, consimțământul fiecăreia trebuind să fie unul dat în cunoștință de cauză, în timp ce cele din urmă nu sunt în contractul de vânzare altceva decât obligații accesorii destinate bunei executări a obligațiilor principale de predare a lucrului vândut și de garanție^[3].

2.3. Sursele obligației de informare

609. Unele dintre aceste obligații sunt instituite expres prin anumite acte normative (I), existând norme juridice și cu privire la formalismul de informare (II).

Practica judiciară și doctrina au recunoscut existența unei obligații generale de asemenea natură, desprinse din principiile care guvernează dreptul privat, noul Cod civil fiind receptiv la aceste evoluții (III).

I. Obligații de informare instituite prin lege

610. Există în legislația noastră mai multe acte normative care instituie în sarcina profesioniștilor obligații exprese de informare în raporturile lor cu consumatorii. Vom aminti câteva dintre acestea, fără a avea câtuși de puțin pretenția exhaustivității.

Articolul 1 alin. (1) din O.G. nr. 21/1992 privind protecția consumatorilor^[4] prevede cu titlu de principiu că „*statul, prin mijloacele prevăzute de lege, protejează cetățenii în calitatea lor de consumatori, asigurând cadrul necesar accesului neîngrădit la produse și servicii, informării lor complete despre caracteristicile esențiale ale acestora (...)*”.

---

noscător în domeniu), fie din faptul că vânzătorul este solicitat de cumpărător să-l îndrume în alegerea sa, comunicându-i dorințele sale (J. HUET, G. DECOCQU, C. GRIMALDI, H. LÉCUYER, *op. cit.*, p. 232 și urm., nr. 11274 și urm.); Cass 1-re civ., 2 juill. 2014, nr. 13-10076, Obs. J. HUET, *Rev. des contr.* nr. 2/2015, p. 266; D. MANGUY, *op. cit.*, p. 148, nr. 156.

^[1] Cass. 1-re civ., 28 oct. 2010, nr. 09-16913, Obs. S. PIMONT, *Rev. des contr.* nr. 2/2011, p. 531 și urm.; D. LUELLES, B. MOORE, *op. cit.*, p. 1145, nr. 2011.

^[2] J. GHESTIN, G. LOISEAU, Y.-M. SERINET, cit. *supra*, p. 1272, nr. 1535.

^[3] J. GHESTIN, G. LOISEAU, Y.-M. SERINET, *La formation du contrat. Tome 1...*, cit. *supra*, p. 1261, nr. 1525.

^[4] Republicată în M. Of. nr. 208 din 28 martie 2007.

La art. 18 din același act normativ se stipulează că, „consumatorii au dreptul de a fi informați, în mod complet, corect și precis, asupra caracteristicilor esențiale ale produselor și serviciilor oferite de către operatorii economici, astfel încât să aibă posibilitatea de a face o alegere rațională, în conformitate cu interesele lor, între produsele și serviciile oferite și să fie în măsură să le utilizeze potrivit destinației acestora, în deplină securitate”.

Din dispozițiile art. 19 și art. 20 din O.G. nr. 21/1992 rezultă că trebuie aduse la cunoștința consumatorilor elemente cum sunt: cele referitoare la identificarea și caracterizarea acestora; denumirea produsului; marca producătorului; termenul de valabilitate; principalele caracteristici tehnice și calitative; compoziție; eventualele riscuri de utilizare; modul de utilizare și manipulare etc.

611. Un alt act normativ care prevede în mod expres obligații de informare în sarcina profesioniștilor este O.G. nr. 99/2000 privind comercializarea produselor și serviciilor de piață^[1]. Potrivit acestui act normativ, la încheierea contractului, profesionistul are obligația ca, la solicitarea consumatorului, pe lângă informațiile pe care trebuie să le furnizeze prin etichetare, marcare și ambalare, să ofere cu bună-credință informații „corecte și utile privind caracteristicile produsului (...), condițiile de vânzare și modul de utilizare” (art. 64). De asemenea, profesioniștii sunt obligați să furnizeze consumatorilor informații cu privire la prețul vânzării (art. 67), iar în funcție de tipul și caracteristicile produselor livrate în ambalaj, informații cu privire la dimensiunile și numărul articolelor conținute de acesta (art. 68).

612. Articolul 5 alin. (1) din Legea nr. 365/2002 privitoare la comerțul electronic^[2] impune și ea furnizorului de servicii informaționale^[3] obligația de a informa consumatorul în legătură cu identitatea sa și elementele de stabilire exactă a acesteia, precum și cu prețurile practicate.

613. În fine, O.U.G. nr. 34/2014 privitoare la drepturile consumatorilor în cadrul contractelor încheiate cu profesioniștii^[4], precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, conține reglementări referitoare la obligația de informare revenind profesioniștilor în raporturile lor cu consumatorii, atât în cazul contractelor încheiate la distanță sau în afara spațiilor comerciale (art. 6 și art. 7), cât și în cazul celorlalte contracte (art. 4). În esență, este vorba despre informații referitoare atât la profesionistul respectiv, cât și în privința produselor care formează obiectul unor asemenea contracte.

II. Formalismul de informare

614. Nu cu mult timp în urmă, sub influența legislației Uniunii Europene, și-au făcut apariția în legislația noastră o serie de norme care introduc în unele contracte încheiate între profesioniști și consumatori așa-numitul *formalism informativ*, în temeiul căruia profesioniștii au obligația redactării contractului în scris și de a insera în acesta mențiuni

[1] Republicată în M. Of. nr. 603 din 31 august 2007.

[2] Republicată în M. Of. nr. 959 din 29 noiembrie 2006.

[3] Art. 1 pct. 1 din acest act normativ precizează că prin noțiunea de „serviciu al societății informaționale” se înțelege „orice activitate de prestări servicii sau care presupune constituirea, modificarea, transferul ori stingerea unui drept real asupra unui bun corporal sau necorporal, activitate efectuată prin mijloace electronice”.

[4] M. Of. nr. 427 din 11 iunie 2014.

destinate să informeze pe consumatori asupra drepturilor și obligațiilor izvorâte din contract sau asupra existenței unor dispoziții legale protectoare în favoarea lor^[1].

Textele de lege care conțin norme de natura celor menționate mai sus sunt destul de eterogene. Astfel, cu titlu de exemplu, putem cita art. 10 lit. b) din O.G. nr. 21/1992 privind protecția consumatorilor care prevede că, la încheierea contractului, consumatorii au dreptul „de a beneficia de o redactare clară și precisă a clauzelor contractuale, indicarea exactă și precisă a prețurilor și tarifelor și, după caz, a condițiilor de garanție”, ceea ce înseamnă că acesta trebuie redactat în scris. Consumatorii trebuie să fie informați cu privire la: produsele și serviciile oferite (art. 19); denumirea și marca producătorului, principalele caracteristici tehnice și calitative, preț, securitatea și condițiile de utilizare ale produsului (art. 20); termenele de garanție, riscurile previzibile, declarația de conformitate (art. 21).

De asemenea, un alt exemplu este acela care decurge din dispozițiile art. 4, art. 6, art. 7 și art. 8 din O.U.G. nr. 34/2014, conform cărora, înaintea încheierii oricărui contract cu consumatorii de către profesioniști aceștia trebuie să ofere consumatorilor în scris o serie de informații referitoare la: principalele caracteristici ale produselor și serviciilor; identitatea profesionistului; prețul produselor sau serviciilor; modalitățile de plată, livrare și executare; existența unor garanții legale pentru conformitate și, dacă este cazul, a serviciilor post vânzare și garanțiilor comerciale; în cazul existenței unui drept de retragere, condițiile și termenele de exercitare a acestuia etc.

615. Formalismul informativ nu se confundă cu formalismul cunoscut și consacrat de Codul civil. Potrivit dreptului comun, formalismul este o excepție de la regula consensualismului^[2], îndeplinirea formei condiționând fie însăși validitatea actului, fie proba acestuia, fie opozabilitatea (eficacitatea) lui față de terți^[3].

Spre deosebire de formalismul de drept comun, suficient sieși pentru a conferi viață și efecte angajamentului, formalismul informativ este destinat atenționării părții mai slabe în contract (consumatorului) asupra importanței contractului sau asupra anumitor elemente ale acestuia, obligând profesioniștii să fixeze toate acestea în scris^[4].

[1] Cu privire la formalismul informativ, în general, a se vedea: F. TERRÉ, PH. SIMLER, Y. LEQUETTE, *op. cit.*, p. 268 și urm., nr. 262; G. COUTURIER, *Les finalités et les sanctions du formalisme*, Rép. Defrénois, nr. 15-16/2000, art. 37209, p. 885 și urm.; J. GOICOVICI, S. GOLUB, *Formalismul informativ – privire specială asupra creditului pentru consum*, în P. VASILESCU (coord.), *Consumerismul contractual. Repere pentru o teorie generală a contractelor de consum*, Ed. Sfera, Cluj-Napoca, 2006, p. 84 și urm.; I. REGHINI, Ș. DIACONESCU, P. VASILESCU, *Introducere în dreptul civil*, Vol. 2, Ed. Sfera juridică, Cluj-Napoca, 2007, p. 275 și urm.; V. FORRAY, *op. cit.*, p. 151 și urm., nr. 211 și urm.; J. GHESTIN, G. LOISEAU, Y.-M. SERINET, *La formation du contrat. Tome 1...*, cit. *supra*, p. 748 și urm., nr. 980 și urm.

[2] Așa cum remarcă J. FLOUR (*Quelque remarques sur l'évolution du formalisme*, în *Études offertes à G. Ripert*, t. I, LGDJ Paris, 1950, p. 96, nr. 4), „consensualismul, atât timp cât alegerea modalității de exteriorizare a voinței este liberă, rămâne aplicabil. Formalismul nu apare decât în măsura în care consimțământul trebuie înveșmântat într-un înveliș strict determinat de lege astfel încât, dacă prescripțiile edictate de aceasta nu au fost respectate, manifestarea de voință să fie lovită de «ineficacitate juridică într-un grad anume»”.

[3] Cu privire la regula consensualismului și excepțiile de la aceasta, a se vedea: F. TERRÉ, PH. SIMLER, Y. LEQUETTE, *op. cit.*, p. 140 și urm., nr. 127 și urm.; O. UNGUREANU, *Drept civil. Introducere*, cit. *supra*, p. 159 și urm.; I. REGHINI, Ș. DIACONESCU, P. VASILESCU, *op. cit.*, p. 257 și urm.; V. FORRAY, *op. cit.*, în special p. 167 și urm., nr. 231 și urm.; J. GHESTIN, G. LOISEAU, Y.-M. SERINET, *La formation du contrat. Tome 1...*, cit. *supra*, p. 748 și urm., nr. 980 și urm.

[4] G. COUTURIER, *Les finalités et les sanctions du formalisme*, cit. *supra*, p. 885; V. MAGNIER, *Les sanctions du formalisme informatif*, JCP nr. 5/2004, p. 178, nr. 11; J. GHESTIN, G. LOISEAU, Y.-M. SERINET, *La formation du contrat. Tome 1...*, cit. *supra*, p. 750, nr. 983.

616. Nerespectarea dispozițiilor legale care instituie formalismul informativ atrage în primul rând aplicarea unor sancțiuni punitive (contravenționale) [art. 50 alin. (1) lit. d) din O.G. nr. 21/1992 și art. 28 alin. (5) din O.U.G. nr. 34/2014].

Sanționarea din perspectiva dreptului privat este și ea posibilă. Astfel, conform dispozițiilor art. 10 alin. (1) din O.U.G. nr. 34/2014, în cazul omiterii din contractul scris a clauzei referitoare la posibilitatea și condițiile dreptului de retragere unilaterală din partea consumatorului în condițiile art. 6 alin. (1) lit. h) din același act normativ, „*perioada de retragere expiră la 12 luni de la sfârșitul perioadei inițiale de retragere de 14 zile*”, așadar, într-un termen mult mai îndelungat.

617. Problema care se pune este dacă, afară de cazurile expres prevăzute de lege la care ne-am referit mai sus, lipsa formei informative este sancționată autonom și automat, așa cum se întâmplă în cazul nerespectării formalismului clasic, sau se sancționează doar prin intermediul viciilor de consimțământ, când și dacă se demonstrează că neinformarea a afectat consimțământul consumatorului.

În dreptul francez, răspunsul la problema de mai sus a fost în sensul că, nerespectarea unei forme informative [cum ar fi, de exemplu, în dreptul nostru, neîncheierea contractului în scris conform dispozițiilor art. 18 alin. (2) din O.G. nr. 21/1992 sau necomunicarea în scris a informațiilor impuse de art. 6 alin. (1) din O.U.G. nr. 34/2014] nu este sancționată autonom și automat, ci numai dacă prin aceasta s-a viciat consimțământul consumatorului prin eroare sau dol, în condițiile dreptului comun^[1], nerespectarea formalismului informativ dând naștere unei prezumții simple de viciere a consimțământului consumatorului, profesionistul putând să o răstoarne făcând dovada contrară^[2].

III. Obligația generală și implicită de informare desprinsă din principiile dreptului privat

618. Codul civil anterior, urmând îndeaproape modelul francez, a fost gândit pe principii individualiste în materie de vânzare, cel puțin în viziunea inițială, promovându-se ideea că persoana care cumpără un bun trebuie să se informeze singură (*emptor debet esse curiosus*), nu să aștepte să fie informată de vânzător, premisa de la care s-a plecat fiind una abstractă, anume că fiecare contractant era considerat a avea aceleași aptitudini cu oricare altul pentru a-și apăra interesele. Numai prin excepție, în cazurile anume prevăzute de lege, vânzătorul era obligat să informeze pe cumpărător, așa cum era, de pildă, cazul art. 1337 C. civ. anterior, care îl făcea răspunzător pe vânzător pentru nedeclararea la încheierea contractului a sarcinilor care grevau bunul.

619. De la această concepție, care în timp și-a relevat insuficiențele, s-a evoluat treptat spre o nouă viziune mai puțin individualistă, conform căreia, luându-se act de faptul

^[1] În acest sens, a se vedea: F. TERRÉ, PH. SIMLER, Y. LEQUETTE, *op. cit.*, p. 270, nr. 262; V. MAGNIER, *op. cit.*, p. 179, nr. 14; Cass. 1-re civ., 7 decembrie 2004, Obs. A. CONSTANTIN, JCP nr. 22/2005, pp. 1011-1012, în special pct. 25 și pct. 26, Note N. RZEPECKI, JCP nr. 47/2005, p. 2170 și urm., Obs. D. FENOUILLET, Rev. des contr. nr. 2/2005, p. 324 și urm.

Pentru corelarea dispozițiilor legale referitoare la formalismul informativ cu normele dreptului civil și în alte situații decât acelea ale viciilor consimțământului, a se vedea PH. STOFFEL-MUNCK, *Formalisme informatif ad validitatem: retour à une logique civiliste?*, Rev. des contr. nr. 1/2017, p. 25 și urm.

^[2] În acest sens, a se vedea J. GHESTIN, G. LOISEAU, Y.-M. SERINET, *La formation du contrat. Tome 1...*, cit. *supra*, p. 774, nr. 1011.

că inegalitățile dintre părți în privința posibilităților de a se informa, ca și inegalitatea economică puteau dăuna echilibrului contractual, s-a conturat și apoi recunoscut existența unei obligații generale de informare dincolo de cazurile anume prevăzute de lege^[1].

620. După ce obligația de informare a fost recunoscută, mai întâi, în sarcina vânzătorilor profesioniști în raporturile lor cu consumatorii, ea a fost ulterior extinsă la orice situație în care una dintre părțile contractante (creditorul obligației de informare) nu poate avea acces la informații pertinente (de natură a-i influența decisiv consimțământul)^[2], întrucât nu are nici cunoștințele, nici aptitudinile necesare, iar cealaltă parte (debitorul obligației de informare) deținând sau trebuind să dețină informațiile respective este ținută să le comunice creditorului obligației de informare, pentru ca acesta să-și dea consimțământul în condiții care să-i permită să aprecieze pe cât este posibil utilitatea pe care i-o poate procura încheierea contractului^[3].

Astfel concepută, obligația de informare era menită să lumineze, să clarifice consimțământul celui care era creditorul ei la momentul asumării contractului. Ea nu exista decât în cazurile în care inegalitatea de informare a părților crea un avantaj uneia dintre ele, rezultând o deteriorare a echilibrului contractual care nu ar putea fi restabilit decât prin instituirea obligației de informare în favoarea celui mai slab^[4].

621. În cele ce urmează vom prezenta elementele constitutive ale obligației de informare (A), fundamentul răspunderii pentru încălcarea ei (B), proba existenței și îndeplinirii obligației (C) și consecințele neîndeplinirii acesteia (D).

A. Elementele constitutive ale obligației de informare

622. Pentru ca obligația de informare să subziste se cer a fi întrunite următoarele condiții: deținerea reală sau prezumată a unei informații de către o parte contractantă (a); informația să fie determinantă pentru cocontractant la luarea deciziei de a-și da consimțământul la încheierea contractului (b); creditorul obligației să ignore fără culpă informația (c); debitorului obligației să îi fie imputabilă necomunicarea informației (d).

a) Deținerea reală sau prezumată a unei informații de către o parte contractantă

623. Problema care s-a pus de la bun început a fost aceea a identificării situațiilor în care subzistă obligația de informare. Din această perspectivă, s-a reținut că trebuie să fie vorba despre un fapt pertinent (de o anumită importanță), care se raportează la obiectul obligațiilor născute din contract și care este util pentru contractantul creditor al obligației

^[1] F. TERRÉ, PH. SIMLER, Y. LEQUETTE, *op. cit.*, p. 261, nr. 258; X. THUNIS, *op. cit.*, p. 313 și urm.; J. HUET, G. DECOCQ, C. GRIMALDI, H. LÉCUYER, *op. cit.*, p. 227 și urm., nr. 11264 și urm.; J. GHESTIN, G. LOISEAU, Y.-M. SERINET, *La formation du contrat. Tome 1...*, cit. *supra*, p. 1249 și urm., nr. 1512 și urm.; D. LLUELLES, B. MOORE, *op. cit.*, p. 1140 și urm., nr. 2005 și urm.

^[2] Nu era vorba de o imposibilitate absolută, ci doar de una care făcea ca informația să nu poată fi obținută decât cu serioase dificultăți sau costuri ridicate.

^[3] M. FABRE-MAGNAN, *De l'obligation d'information dans les contrats...*, cit. *supra*, p. 122 și urm., nr. 156 și urm.; D. CHIRICĂ, *Obligația de informare și efectele ei în faza precontractuală a vânzării*, R.D.C. nr. 7-8/1999, p. 55 și urm.; CH. LARROUMET, *Le contrat*, cit. *supra*, p. 340 și urm., nr. 374 și urm.; G. VINEY, P. JOURDAIN, *Traité de droit civil sous la direction de J. Ghestin. Les conditions de la responsabilité*, 3-e édition, LGDJ, Paris, 2006, p. 490 și urm., nr. 511 și urm.

^[4] J. GHESTIN, G. LOISEAU, Y.-M. SERINET, *Le contrat: formation. Tome 1...*, cit. *supra*, p. 1384, nr. 1701.

de informare, permițându-i să ia decizii legate de încheierea/neîncheierea contractului în cunoștință de cauză^[1], fapt care este cunoscut sau prezumat a fi cunoscut de unul dintre contractanți.

În esență, poate fi vorba despre informații referitoare la caracteristicile, calitățile, pericolele utilizării lucrului, punându-se în discuție securitatea persoanelor și a bunurilor, precum și utilitatea lui^[2].

624. Conținutul obligației de informare este variabil, depinzând de complexitatea bunului care formează obiectul contractului, unele fiind cerințele (mai scăzute) în cazul unui lucru banal și altele (mai sporite) în cazul unui lucru mai complex, cum este cazul produselor informatice, medicamentelor, produselor periculoase (substanțelor chimice) sau produselor de frumusețe^[3].

625. De regulă, vânzătorul este deținătorul unor asemenea informații, dezechilibrul în acest contract fiind, de regulă, în favoarea sa, întrucât el este cel care are avantajul de a cunoaște lucrul vândut. Nimic nu se opune însă, ca în cazul în care dezechilibrul contractual este în favoarea cumpărătorului, care, prin ipoteză, ar deține informații cu privire la fapte pertinente pentru vânzător și pe care acesta nu le cunoaște, obligația de informare să apese asupra cumpărătorului. Astfel, în practica judiciară s-a reținut existența obligației de informare în sarcina administratorilor societăților comerciale, care prin natura funcției ocupate dețineau informații confidențiale despre situația reală a patrimoniului societății și care, cumpărând acțiuni sau părți sociale de la acționari sau asociați profani (moștenitori ai acționarilor sau asociaților decedați) ce nu cunoșteau situația patrimoniului societății, au ignorat valoarea de piață a lucrului vândut^[4].

626. Obligația de informare poate fi nu numai univocă (datorată ori de vânzător, ori de cumpărător), ci chiar și reciprocă, așa cum se întâmplă, de pildă, în cazul în care cumpărătorul achiziționează de la un profesionist un bun cărui îi dă o destinație atipică (ieșită din comun), cum ar fi acela al achiziționării unui automobil obișnuit, dar nu pentru a fi folosit conform destinației sale firești, ci pentru competiții^[5], ori în cazul achiziționării unor bidoane de plastic pentru a fi umplute cu o substanță corosivă, iar nu cu una obișnuită, care nu afectează recipientul în care este depozitată, indiferent de materia din care este alcătuită^[6]. În astfel de situații, cumpărătorul trebuie să comunice vânzătorului scopul special în care face achiziția, iar vânzătorul, la rândul său, dacă este un profesionist, trebuie să informeze pe cumpărător dacă bunul respectiv corespunde sau nu acelui scop.

Dacă una dintre părți este prea laconică, cealaltă parte este la rândul său descărcată în tot sau în parte de obligația de informare corelativă, astfel încât, de la caz la caz, poate, fi scutită, în tot sau în parte, de răspunderea pentru neîndeplinirea obligației de informare^[7].

[1] M. FABRE-MAGNAN, *op. cit.*, p. 132 și urm., nr. 169 și urm.

[2] J. HUET, G. DECOCCO, C. GRIMALDI, H. LÉCUYER, *op. cit.*, p. 227 și urm., nr. 11264 și urm.

[3] P.-H. ANTONMATTÉI, J. RAYNARD, *op. cit.*, p. 150, nr. 185.

[4] În acest sens, a se vedea: Cass. 3-e civ., 27 martie 1991, Obs. J. MESTRE, RTD civ. nr. 1/1992, p. 81 și urm.; Cass. com., 27 feb. 1996, Obs. J. MESTRE, RTD civ. nr. 1/1997, pp. 114-115.

[5] PH. MALAURIE, L. AYNÈS, P.-Y. GAUTIER, *op. cit.*, p. 214, nr. 316.

[6] Cass. com., 15 ian. 1980, Bull. civ. IV, nr. 22.

[7] PH. LE TOURNEAU, *Responsabilité des vendeurs et fabricants*, cit. *supra*, p. 59, nr. 259.

627. Obligația de informare funcționează mai ales în raporturile dintre profesioniști, în cadrul competențelor domeniului lor de specialitate, și consumatori, când inegalitatea dintre părți este evidentă, însă ea funcționează și în raporturile dintre profesioniști, și în raporturile dintre profani (persoane care nu dețin cunoștințe aparte), dar numai în măsura în care se dovedește că dețin efectiv informații care sunt determinante pentru cocontractanții lor.

628. Între profesioniștii de aceeași specialitate sau care prin natura ocupației dețin cunoștințe suficiente despre lucrul care formează obiectul vânzării, obligația de informare nu poate fi reținută, fiecare fiind ținut să se informeze singur^[1]. În raporturile dintre un profesionist și un alt profesionist, dar de o altă specialitate decât aceea a vânzătorului și fără a dispune de o competență notorie în legătură cu lucrul vândut, obligația de informare funcționează ca între profesioniști și consumatori^[2]. Chiar și între profesioniștii de aceeași specialitate obligația de informare funcționează dacă bunul care formează obiectul contractului este nou intrat pe piață, fiind puțin cunoscut chiar și de această categorie de persoane^[3].

629. Între profani (neprofesioniști), care încheie ocazional contracte de vânzare, s-a reținut, de exemplu, existența unor obligații de informare: în sarcina vânzătorului unei construcții care cunoștea la data încheierii contractului riscul de scufundare al acesteia datorită deficiențelor terenului pe care era situată^[4]; în sarcina vânzătorului unui teren despre situația proprietății vizavi de existența unui drept de vânătoare care o greva^[5]; în sarcina vânzătorului despre prezența unei servituții administrative care greva terenul vândut^[6] etc.

^[1] Cass. 1-re civ., 7 iunie 1995, Obs. G. PAISANT, Recueil Dalloz nr. 2/1996 (în speță a fost vorba despre cumpărarea unui vehicul utilitar de către un antreprenor constructor pentru nevoile întreprinderii sale, vânzătorul nefiind obligat să-l informeze pe acesta cu privire la caracteristicile tehnice ale mașinii și la condițiile de utilizare ale acesteia), p. 12; Cass. 1-re civ., 3 iunie 1998, Recueil Dalloz nr. 26/1998, p. 168 (în speță a fost vorba despre vânzarea unor supape de către un fabricant către un vânzător profesionist); Cass. com., 12 martie 2000, Obs. D. TALLON, JCP nr. 30-34/2000, pp. 1502-1504 (în speță a fost vorba despre achiziționarea unui program informatic de către un cabinet de expertiză contabilă, care utiliza de multă vreme asemenea programe, fiind în măsură să cunoască dacă performanțele softului achiziționat sunt apte să-i satisfacă sau nu nevoile, astfel încât cumpărătorul nu a putut obține câștig de cauză pe motiv că vânzătorul nu i-ar fi furnizat suficiente informații în legătură cu programul cumpărat).

Cu atât mai mult, utilizarea unor produse cu nerespectarea de către cumpărător a prescripțiilor de pe ambalaj ale producătorului face ca daunele rezultate să nu poată fi puse în sarcina vânzătorului [Cass. 1-re civ., 30 nov. 2004, JCP nr. 3/2005, p. 102].

^[2] Cass. 1-re civ., 20 iunie 1995 și Cass. 1-re civ., 5 dec. 1995, cu Obs. de J. MESTRE, RTD civ. nr. 2/1996, pp. 387-388.

^[3] PH. MALAURIE, L. AYNÈS, P.-Y. GAUTIER, *op. cit.*, p. 212, nr. 312; Cass. com., 20 ian. 1993, în L. LEVENEUR, *Droit des contrats. 10 ans de jurisprudence commentée 1990-2000*, cit. *supra*, pp. 313-314, nr. 352 (în speță a fost reținută răspunderea fabricantului unor substanțe chimice privind tratamentul culturilor agricole, pentru faptul de a nu fi informat pe cumpărătorul-agricultor profesionist despre riscurile utilizării acestora pe timp rece, cu toate că acele substanțe erau comercializate deja de câțiva ani).

^[4] Cass. 3-e civ., 4 ian. 1991, Obs. O. TOURNAFOND, Recueil Dalloz 1992, p. 196.

^[5] Cass. 3-e civ., 21 feb. 2001, Recueil Dalloz nr. 13/2001, p. 1078.

^[6] Cass. 3-e civ., 1 iul. 1998, cu Obs. de G. PAISANT, Recueil Dalloz nr. 2/1999, pp. 13-14.

b) Caracterul determinant al informației

630. Informația pe care o deține o parte contractantă trebuie să fie una importantă, determinantă pentru darea unui consimțământ lămurit, dat în cunoștință de cauză la încheierea contractului de către cealaltă parte contractantă. În alte cuvinte, trebuie să fie vorba de informații asupra unor elemente importante ale obiectului obligației debitorului, adică asupra unor „*fapte pertinente*”^[1].

c) Creditorul să fi ignorat informația fără culpă

631. Din punctul de vedere al celui care se pretinde creditorului unei obligații de informare, se cere ca acesta să nu-i poată fi imputată în vreun fel lipsa de informație^[2]. Orice persoană trebuie să se informeze singură în măsura în care, cu minime diligențe, acest lucru se dovedește a fi fost posibil^[3].

Prin această cerință se limitează tendința unor contractanți de a pune pe seama partenerilor contractuali orice neajunsuri decurgând pentru ei din încheierea contractului. Nu se poate ajunge la angajarea răspunderii unei părți contractante decât în cazul în care contractul încheiat este dezechilibrat datorită faptului că una dintre părți deținea la data perfectării contractului informații pertinente pentru cealaltă parte, la care aceasta nu putea ajunge prin mijloace proprii, și contractează astfel în condiții de inferioritate.

Unele decizii de speță sunt ilustrative în acest sens.

Astfel, într-o speță, o societate comercială a achiziționat de la o altă societate specializată o instalație de video-supraveghere pe care a instalat-o în cafeteria întreprinderii pentru a-și supraveghea angajații, ulterior aflând că legislația muncii interzice o asemenea practică. În acest context, cumpărătoarea a refuzat plata diferenței de preț solicitate de vânzătoare, cerând pe cale reconvențională obligarea reclamantei-vânzătoare la daune-interese pe motiv că aceasta nu a informat-o asupra restricțiilor incluse de legislația muncii. Acțiunea reconvențională a fost respinsă cu motivarea că lipsa de informare îi este imputabilă reclamantei-reconvenționale (cumpărătoarei), iar nu părții-reconvenționale (vânzătoare), cumpărătoarea fiind obligată să se informeze despre conținutul legislației muncii și să i se conformeze^[4].

Într-o altă speță, cu referire la achiziționarea unor bunuri din magazinele cu autoservire, în care, prin definiție, cumpărătorul face singur alegerea bunului dorit, având la dispoziție informațiile strict necesare, acesta nu poate invoca angajarea răspunderii vânzătorului pentru neîndeplinirea obligației de informare, trebuind să solicite el informații suplimentare dacă ar ajunge la concluzia că informațiile din standurile de expunere sau de pe etichetele sau ambalajele mărfurilor ar fi insuficiente^[5].

d) Debitorului obligației să îi fie imputabilă necomunicarea informației

632. Debitorul obligației de informare trebuie să fi cunoscut sau să fi trebuit să cunoască informația și importanța ei pentru cocontractantul său și să nu o fi adus la cunoștință

[1] PH. MALAURIE, L. AYNÈS, PH. STOFFEL-MUNCK, *op. cit.*, p. 387, nr. 777.

[2] M. FABRE-MAGNAN, *De l'obligation d'information dans les contrats*, cit. *supra*, p. 197, nr. 252.

[3] Cass. 1-re civ., 30 sept. 2015, Obs. O. SABARD, L.E.D.C. nr. 10/2015, p. 7, nr. 166.

[4] Cass. 1-re civ., 25 iunie 2002, Obs. G. VINEY, JCP nr. 29/2003, pp. 1357-1358.

[5] C.A. Chambéry, 2 feb. 2000, citată de PH. LE TOURNEAU, *Responsabilité des vendeurs et fabricants*, cit. *supra*, p. 57, nr. 254.

acestui^[1]. Necomunicarea unor informații utile cocontractantului trebuie să fie imputabilă celui căruia i se solicită angajarea răspunderii, fie aceasta sub forma intenției (dol prin reticență) (*infra* nr. 723 și urm.), fie chiar și sub forma unei simple neglijențe^[2].

Obligația de informare menționată se apreciază diferit, după cum raporturile dintre părți presupun relații particulare de înaltă încredere (calificate de unii autori ca relații „*de alianță*”^[3]) – cum este cazul raporturilor dintre asociații unei societăți comerciale sau civile, dar nu numai –, când oricare dintre părți poate presupune că cealaltă parte îi va aduce la cunoștință orice informație utilă; sau relații de antagonism de interese, când informația nu este datorată decât dacă există între părți dezechilibrul specific care fundamentează în principiu obligația de informare^[4]. Astfel, așa cum s-a reținut într-o decizie de speță, unui cumpărător care cunoaște valoarea reală a lucrului care formează obiectul vânzării, chiar dacă este profesionist, nu i se poate imputa necomunicarea datelor cunoscute de el vânzătorului, atât timp cât acestea nu erau exclusive (cunoscute numai de el), fiind și la îndemâna vânzătorului^[5].

Nu se poate reproșa cuiva faptul că nu l-a informat pe altul, decât în măsura în care deține datele necesare la momentul încheierii contractului. Astfel, s-a apreciat că este exonerat de răspundere vânzătorul care nu l-a informat pe cumpărător asupra situației juridice exacte a imobilului în registrele de publicitate imobiliară pe motiv că aceasta era confuză, iar el nu o cunoștea^[6].

Există însă și cazuri în care o parte, deși nu deține anumite informații, este totuși răspunzătoare față de cocontractantul său, întrucât se găsește într-o situație în care ar fi trebuit să le dețină și să le furnizeze acestuia. Este astfel cazul profesioniștilor, care nu pot invoca insuficiența informare profesională, prin natura ocupației lor fiind obligați să se informeze pentru a informa^[7]. În acest sens, în practica judiciară s-a reținut responsabilitatea vânzătorului-instalator specializat în sisteme de protecție contra furtului care nu s-a informat asupra exigențelor asigurătorului, iar acesta a refuzat cumpărătorului contractarea unei asigurări pentru motive legate de insuficiențele sistemului^[8].

633. Obligația de informare se oprește acolo unde se află limita cunoștințelor umane la un moment dat. Dincolo de această limită suntem pe terenul așa-numitului „risc de dezvoltare”, care exonerează de răspundere, fiind vorba de daune care nu puteau fi nici prevăzute, nici prevenite^[9]. Prin urmare, nu se poate reproșa unui profesionist și pune în seama acestuia faptul că nu a cunoscut ceva ce încă nu este cunoscut de omenire.

[1] M. FABRE-MAGNAN, *De l'obligation d'information dans les contrats...*, cit. *supra*, p. 186 și urm., nr. 237 și urm.

[2] În acest sens, a se vedea: G. LOISEAU, Obs. Cass. 1-re civ., 13 mai 2003, JCP nr. 42/2003, p. 1824; J. GHESTIN, G. LOISEAU, Y.-M. SERINET, *La formation du contrat. Tome 1...*, cit. *supra*, p. 1256, nr. 1518.

[3] PH. STOFFEL-MUNCK, Note, Cass. 3-e civ., 17 ian. 2007, Recueil Dalloz 2007, p. 1054 și urm.

[4] F. TERRÉ, PH. SIMLER, Y. LEQUETTE, *op. cit.*, p. 263, nr. 259.

[5] Cass. 3-e civ., 17 ian. 2007, Note D. MAZEAUD, Recueil Dalloz 2007, p. 1051, Note PH. STOFFEL-MUNCK, Recueil Dalloz 2007, p. 1054 și urm., Obs. É. SAVAUX, Rép. Defrénois 2007, art. 38562-28 și Obs. Y.-M. LAITHIER, Rev. des contr. nr. 3/2007, p. 703 și urm.

[6] Cass. 3-e civ., 21 iul. 1993, Obs. O. TOURNAFOND, Recueil Dalloz 1994, p. 237.

[7] PH. LE TOURNEAU, *Responsabilité des vendeurs et fabricants*, cit. *supra*, p. 60, nr. 261.

[8] Cass. com., 25 mai 1993, Obs. J. MESTRE, RTD civ. nr. 1/1994, pp. 93-95.

[9] P.H. ANTONMATTÉI, J. RAYNARD, *op. cit.*, p. 157, nr. 180.

Pentru problematica riscului de dezvoltare, a se vedea L. POP, *Riscul de dezvoltare*, în S.U.B.B. nr. 1/2003, p. 27 și urm.

B. Fundamentul răspunderii pentru neîndeplinirea obligației de informare

a) Sub regimul Codului civil anterior

634. Sub regimul Codului civil Napoleon și a Codului civil anterior, lipsa unui text legal care să reglementeze în principiu obligația de informare a lăsat loc speculațiilor, fiind necesară recurgerea la principiile generale ale dreptului privat. Dar cum acestea sunt multiple, tot așa au fost și concepțiile care au încercat să explice fundamentul obligației în discuție.

Pentru unii, fundamentul s-ar fi regăsit în dispozițiile art. 1312 alin. (1) C. civ. anterior [art. 1602 alin. (1) C. civ. francez], conform căruia „vanzătorul este dator să explice curat îndatoririle ce înțelege a lua asupra-și”^[1], iar pentru alții în dispozițiile art. 970 C. civ. anterior [art. 1134 alin. (3) și art. 1135 C. civ. francez], potrivit căruia „convențiile trebuie executate cu bună-credință. Ele obligă nu numai la ceea ce este expres într-însese, dar la toate urmările, ce echitatea, obiceiul sau legea dă obligației, după natura sa”, prin extindere la faza precontractuală^[2]. S-a obiectat însă că referirea la dispozițiile art. 1313 alin. (1) C. civ. anterior [art. 1604 alin. (1) C. civ. francez] nu era altceva decât rezultatul unei forțări a legii, iar referirea la dispozițiile art. 970 C. civ. anterior [art. 1134 alin. (3) și art. 1135 C. civ. francez] nu era decât rezultatul unei forțări a contractului, deoarece, în mod evident, nu puteau fi extinse regulile aplicabile contractului în faza precontractuală^[3].

Exista și concepția că, deși situată înaintea exprimării acordului de voințe, obligația de informare și-ar avea totuși izvorul în contract, pe motiv că neîndeplinirea acesteia ar conduce întotdeauna la neîndeplinirea unor obligații decurgând din contract (de a preda lucrul vândut sau de a garanta pentru vicii ascunse)^[4]. Și în acest caz lucrurile sunt oarecum forțate, căci ceea ce se întâmplă înaintea încheierii contractului nu poate intra sub incidența regulilor aplicabile acestuia.

În fine, mult mai acceptabilă și credibilă era concepția potrivit căreia fundamentul răspunderii pentru neîndeplinirea obligației analizate este delictual (art. 998 și 999 C. civ. anterior), întemeindu-se pe încălcarea unei obligații precontractuale specifice^[5].

b) Sub regimul noului Cod civil

635. Noul Cod civil conține dispoziții speciale care se referă implicit sau expres la obligația de informare în contracte. Astfel, art. 1204 NCC stipulează că, la încheierea unui contract, „consimțământul părților trebuie să fie (...) exprimat în cunoștință de cauză”, iar art. 14 din același act normativ instituie obligația generală a oricărei persoane de a-și exercita drepturile și îndeplini obligațiile cu bună-credință. De aici, putem deduce consacarea implicită a obligației de informare, căci un consimțământ exprimat „în cunoștință de cauză” nu poate fi decât unul dat de o persoană care deține toate datele pentru a putea aprecia cu luciditate ceea ce poate obține și la ce se obligă prin respectivul contract, situație la care nu se poate ajunge decât prin informarea corectă a acelei persoane prin comunicarea

[1] Cass. 3-e civ., 1 iulie 1998, Obs. G. PAISANT, Recueil Dalloz nr. 2/1999, p. 13.

[2] F. COLLART DUTILLEUL, PH. DELEBECQUE, *op. cit.*, p. 203, nr. 212.

[3] G. PAISANT, Obs. la Cass. 3-e civ., 1 iulie 1998, cit. *supra*.

[4] CH. LARROUMET, *Le contrat*, cit. *supra*, p. 350, nr. 376; A. BÉNABENT, *op. cit.*, p. 134, nr. 321.

[5] J. GHESTIN, *Le contrat: formation*, cit. *supra*, p. 534, nr. 484; M. FABRE-MAGNAN, *op. cit.*, nr. 283; PH. LE TOURNEAU, *Responsabilité des vendeurs et fabricants*, cit. *supra*, p. 57, nr. 254; Cass. 1-re civ., 15 mars 2005, Note D'AUDREY CATHIARD, Recueil Dalloz nr. 22/2005, p. 1462 și urm.

de către cocontractantul său a datelor la care nu are acces, care le deține și care nu poate fi considerat de bună-credință decât dacă le aduce la cunoștința sa.

Apoi, din dispozițiile art. 1214 alin. (1) NCC rezultă în mod expres sancționarea dolului prin reticență, textul stipulând că, la încheierea unui contract „*consimțământul este viciat prin dol atunci când partea s-a aflat într-o eroare provocată de manoperele frauduloase ale celeilalte părți ori când acesta din urmă a omis, în mod fraudulos, să îl informeze pe cocontractant asupra unor împrejurări pe care se cuvenea să i le dezvăluie* (s.n., D.C.)” (*infra* nr. 723 și urm.).

C. Proba existenței și a îndeplinirii obligației

636. În ceea ce privește probațiunea, conform dispozițiilor art. 249 NCPC, principiul binecunoscut este că „*cel ce face o susținere în cursul procesului trebuie să o dovedească*”.

În materia obligației de informare trebuie făcută distincție între proba *existenței obligației* și proba *executării obligației*, prima trebuind să fie făcută de cel care se pretinde creditor al obligației de informare, în timp ce cea de a doua trebuie să fie făcută de către debitorul acelei obligații a cărei existență a fost mai întâi dovedită, căci pentru el proba este pozitivă, în timp ce pentru creditor ar fi una negativă imposibil de făcut^[1].

Referitor la proba existenței obligației de informare, în raporturile dintre profesioniști și consumatori, aceștia din urmă sunt prezumați a fi ignoranți, dovada contrară trebuind să fie făcută de profesioniștii care aleg opusul, în vreme ce în raporturile dintre profesioniști, prezumându-se că sunt cunoscători, cel care alegă o anume ignoranță care ar fi trebuit să fie echilibrată prin informarea sa exactă de către cocontractantul său este ținut să facă dovada acesteia^[2].

În ceea ce privește îndeplinirea obligației de informare, fiind vorba despre un fapt, iar nu despre un act juridic, proba se poate face prin orice mijloc de dovadă^[3].

D. Consecințele neîndeplinirii obligației de informare

637. Încălcarea obligației de informare, având loc în faza precontractuală, este un fapt delictual, sancțiunea specifică fiind într-un asemenea caz aceea a acordării de daune-interese creditorului pentru repararea prejudiciului suferit de el prin încheierea contractului în poziție de parte slabă neinformată.

Faptul delictual al neinformatării cocontractantului, în acele situații în care subzistă o obligație în acest sens, poate constitui însă nu numai un element declanșator al răspunderii delictuale, ci și un element fondator al unui viciu de consimțământ (eroare sau dol). Într-adevăr, în materia dolului prin reticență, existența acestuia nu poate fi reținută fără încălcarea unei obligații de informare din partea autorului dolului (*infra* nr. 726). Neîndeplinirea unei obligații de informare poate, în unele situații, să ducă la vicierea consimțământului prin eroare esențială (*infra* nr. 643 și urm.).

^[1] M. FABRE-MAGNAN, *De l'obligation d'information dans les contrats*, cit. *supra*, p. 427 și urm., nr. 535 și urm.; CH. LARROUMET, *Le contrat*, cit. *supra*, pp. 350-351, nr. 376 bis; Cass. 1-re ch. civ., 15 mai 2002, Obs. G. VINEY, JCP nr. 29/2003, p. 1358; G. VINEY, P. JOURDAIN, *op. cit.*, p. 493, nr. 511.

Soluțiile de mai sus consună cu regulile dreptului comun în materie de dovadă, căci, așa cum s-a subliniat, „*sarcina probei obligației apasă asupra creditorului, însă cea a plății apasă asupra debitorului*” (MAZEAUD, CHABAS, *op. cit.*, p. 1010, nr. 924).

^[2] Cass. 1-re ch. civ., 3 iunie 1998, Obs. G. VINEY, JCP nr. 25/1999, p. 1189.

^[3] CH. LARROUMET, *Le contrat*, cit. *supra*, p. 351, nr. 376 bis.

Când neîndeplinirea obligației de informare constituie în același timp și un viciu de consimțământ, creditorul obligației de informare poate opta fie pentru anularea contractului [sanctiunea specifică pentru viciile de consimțământ – art. 1207 alin. (1) și art. 1214 alin. (2), (3) NCC], dovedind întrunirea cerințelor legii, fie pentru menținerea contractului și despăgubirea sa pe temei delictual (art. 1357 NCC) pentru daunele suferite pentru prejudicierea sa prin încheierea contractului în atare condiții.

Ceea ce trebuie subliniat este că deși între neîndeplinirea obligației de informare și vicierea consimțământului pentru eroare sau dol pot exista anumite puncte de contact, acestea totuși nu se confundă, existând și teritorii care nu le sunt comune. Într-adevăr, în vreme ce, de pildă, dolul nu poate fi sancționat decât dacă este comis cu intenție [art. 1214 alin. (1) NCC], neîndeplinirea obligației de informare poate fi sancționată și în cazul în care se datorește doar neglijenței debitorului, iar nu intenției de a înșela (*supra* nr. 619). De asemenea, în vreme ce eroarea esențială poate fi independentă de orice culpă a cocontractantului *errans*-ului, neîndeplinirea unei obligații de informare nu poate fi decât culpabilă, fie ea făcută cu intenție, fie din neglijență.

În vederea angajării răspunderii delictuale pentru neîndeplinirea obligației de informare nu este necesar să se fi viciat consimțământul creditorului, fiind suficientă doar neexecutarea imputabilă a obligației din partea debitorului și cauzarea unui prejudiciu prin aceasta^[1]. Rezultă, așadar, că neîndeplinirea obligației de informare are un câmp mai larg decât cel al viciilor de consimțământ, ceea ce demonstrează și, în același timp, justifică autonomia ei. Tocmai insuficiențele reglementării și caracterul restrictiv al viciilor de consimțământ au determinat promovarea construcției pretoriene a obligației de informare, spre o mai adecvată protecție a consimțământului părții care nu a putut contracta în depline condiții de egalitate cu cealaltă parte. În ultimă instanță, despăgubirea creditorului obligației de informare asigură restabilirea echilibrului între părți, deteriorat inițial prin diferențele de cunoștințe și posibilități de informare asupra obiectului obligațiilor părților.

Secțiunea a 2-a. Viciile de consimțământ

638. Spre deosebire de Codul civil anterior, care nu definea calitățile pozitive ale consimțământului, mulțumindu-se doar să precizeze că acesta, „*nu este valabil, când este dat prin eroare, smuls prin violență, sau surprins prin dol*” (art. 953 C. civ. anterior), noul Cod civil, așa cum am văzut, precizează la art. 1204 care sunt condițiile pozitive ale consimțământului: „*să fie serios, liber și exprimat în cunoștință de cauză*”. În același timp, firește, ca și sub vechea reglementare, consimțământul trebuie să nu fie afectat de vicii. Conform dispozițiilor art. 1206 alin. (1) NCC, „*consimțământul este viciat când este dat din eroare, surprins prin dol sau smuls prin violență*”^[2].

Așadar, ceea ce obligă contractual este voința exprimată a părții, sub condiția ca ea să nu fie afectată în calitățile sale intelectuale (o reprezentare falsă a realității, fie ea spontană, cum se întâmplă în cazul erorii, fie provocată, cum se întâmplă în cazul dolului) și de libertate (neimpusă prin constrângere, cum se întâmplă în cazul violenței).

^[1] *Idem*, nr. 378.

^[2] La alin. (2) al art. 1206 se stipulează că, „*de asemnenea, consimțământul este viciat în caz de leziune*”. Cum însă despre leziune am vorbit deja (*supra* nr. 244 și urm.), nu ne rămâne aici decât să analizăm celelalte trei vicii de consimțământ: eroarea, dolul și violența.